ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI VAZIRLIGI

13.00.00 Pedagogika fanlari
13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
13.00.03 Maxsus pedagogika
13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohalari va bosqichlari bo'yicha)
13.00.07 Ta'limda menejment
13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
07.00.00 Tarix fanlari
19.00.00 Psixologiya fanlari
01.00.00 Fizika-matematika fanlari
02.00.00 Kimyo fanlari
03.00.00 Biologiya fanlari
09.00.00 Falsafa fanlari
10.00.00 Filologiya fanlari
11.00.00 Geografiya fanlari

№9
2025

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 450 sahifa,
2-sentyabr, 2025-yil.

BOSH MUHARRIR:
Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:
Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI
Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F.O. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD),dotsent
Doniyorov S. M. –"Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ
Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:
Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:
Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:
Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician
Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician
Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor
Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Shermuhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor
Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)
Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)
Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)
Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)
Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)
Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)
Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor
Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)
Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor
Mirzayeva F.O. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor
Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service
Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor
Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)
Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor
Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)
Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor
Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics
Ashurov R. R. – doctor of philosophy (PhD) in psychology
Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region
Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:
Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:
• Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
• Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)
Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):
• Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
• Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Maktabgacha ta'lim tashkiloti innovatsion faoliyatini rivojlantirish jarayoni 14
Ibragimova Gulsanam Nematovna

Sun'iy intellekt texnologiyalarining ta'lim metodikasida qo'llanilishi va o'qituvchi kompetentligiga ta'siri 22
Abduyev Sheroz

Boshlang'ich ta'limda "tabiatshunoslik" fanini raqamli platformalar orqali o'qitish metodikasini takomillashtirish: 5e modeli asosida dizayn, baholash va joriy etish 25
Ahmadaliyev Shohruh Bahromjon o'g'li

Ingliz va rus leksikografiyasida o'zbek milliy taom nomlarining lingvistik tahlili 30
Bobojonova Zarina Rashidovna

Rahbarlarda til bilish darajasi va hissiy intellekt (eq): o'zaro bog'liqlikni o'rganish 34
Isaqulova Baxtigul Xo'jamovna

Frazeologizmlarni o'rgatishda matn asosida integratsiyalashgan dars modeli: xorijiy til o'rganuvchilar tajribasi 38
Jumayeva Sadbarg Mirolimovna

O'zbekistonda maktabgacha ta'lim tashkilotlarida inklyuziv ta'limni tashkil etishning o'ziga xos xususiyatlari: rivojlangan davlatlar tajribasi tahlili 42
Karimova Moxichehra Rixsibayevna

Rus va ingliz tillarida sharqona realiyalarning leksik-semantik tasnifi 46
Kulmamatova Aziza Do'stmamat qizi

TRIZ metodikasi asosida texnokratik bolalar bilan ishlash tizimini takomillashtirish 50
Orifjonova Mavludaxon Abduqaxxor qizi

Raqamli ta'lim muhitida pedagogik kompetensiyalarni rivojlantirish 53
Raximberganova Munojat Muzaffar qizi

Structure of Social Conflict and Stages of its Development 57
Zaynutdinova Shahnoza Yuldashevna

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining ijodiy faoliyatini baholash va rag'batlantirish tizimini takomillashtirish 60
Abduraxmonova Nigoraxon Akramali qizi

Expression of National Mental Characteristics in the Uzbek Lullaby 64
Alimbayeva Shaxlo Tursunovna

Bo'lajak "texnologiya" fani o'qituvchilarini kasbiy faoliyatga tayyorlashda kreativ kompetentlikni rivojlantirish tizimining pedagogik zarurati 69
Avazov G'oyibnazar Berdiyevich

Bo'lajak tarbiyachilarda integratsiyalashgan ta'lim faoliyatini rivojlantirish orqali kommunikativ salohiyatini shakllantirish 72
Baratova Yulduz Asadullayevna

Umumta'lim maktablarida molekulyar fizikani o'qitishning hozirgi holati 76
Boymirov Sherzod Tuxtayevich, Xudoynazarova Visola Musurmonqul qizi

Ingliz tilini o'qitishda talabalarning mustaqil ta'lim olish kompetensiyasini akt vositasida rivojlantirish 80
Ergasheva Sevaraxon Ravshanjon qizi

Maktabgacha ta'lim pedagoglarining kasbiy kompetentligini rivojlantirish istiqbollari 84
O'rinova Feruzaxon O'ljayevna, Karimova Gulzodaxon Marufjon qizi

IIV litsey o'quvchilarining liderlik kompetensiyasini rivojlantirishning psixologik xususiyatlari 90
Gadoyeva Dildora Baxtiyorovna

Improving the System of Human Resource Capacity Management in Higher Education Institutions: Evidence from Uzbekistan 98
Imomov I., Umirova D.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida tarbiyalanuvchilarni mantiqiy va tanqidiy fikrlashga o'rgatishning zamonaviy usullari 104
Iskandarova Munisa Bahodir qizi

Tarbiyachi-pedagoglarning emotsional kompetentsiyasini rivojlantirish 107
Jovmirzayeva Nargiza Quvondiqovna

Maktabgacha ta'lim yoshdagi giperaktiv bolalarga ta'lim berishning pedagogik-psixologik usullari 110
Jo'rayeva Nargiza Toirovna, Kamalova Sarvinoz

Blum taksonomiyasi asosida ilmiy kompetentlikni takomillashtirishning o'ziga xos xususiyatlari 113
Mustafayeva Nilufar Ulashovna

Maktabgacha yoshdagi ovoz buzulishiga ega bolalar bilan guruhli mashg'ulotlarni tashkil qilish 117
Umida O'tbasarova Mexmanovna, Maksudbekova Xovvajon Xamidbek qizi

Bolalar jamoasida do'stona munosabatlarni shakllantirishda rivojlanish markazlarida loyiha asosida o'qitish texnologiyasidan foydalanish usullari 121
Quronova Ismigul Xolmurod qizi

Kichik maktab yoshidagi o'quvchilarda innovatsion metodlar orqali o'z-o'zini rivojlantirish ko'nikmalarini shakllantirish metodikasi............126
Rustamova Davlatxon Toyirjon qizi

Oliy ta'limda tarbiyaviy faoliyatni tashkil etishning innovatsion modellari 131
Sanayeva Surayyo Bobonazarovna

"Tibbiy radiologiya" fanini o'qitishda pedagogik muloqot orqali tanqidiy operativ muloqotni o'stirishning o'ziga xos xususiyatlari............139
Shukurova Sevara Ilhomovna

Improving High Jump Techniques 143
Tajimbetov Anvar Tengelbayevich

Filologik va ijtimoiy-siyosiy fanlarda ta'lim jarayonining innovatsion metodlari............146
Yuldasheva Dilnoza Bekmurodovna

Понятие логического мышления и его особенности у младших школьников............149
Ахмаджонова Нозима Нодиржон қизи

Интеграция психологии, обучения английскому языку, дошкольного образования и туризма: междисциплинарная модель формирующего опыта 152
Омонуллаева Дилофуза Асадулла қизи

Maktabgacha yoshdagi bolalarning o'yin faoliyatida ijtimoiy motivlarni shakllantirish usullari............157
Abduvaxobova Nodira

Boshlang'ich ta'limda kognitiv faollikni rivojlantirishning afzalliklari 160
Ismailova Nozima Umaraliyevna

Boshlang'ich sinf o'quvchilarini matnni tahlil qilishga o'rgatishda zamonaviy yondashuvlarning ahamiyati............164
Utanbayeva Dildora Abdixadirovna

Dorivor o'simliklar kursini o'qitish metodikasini takomillashtirishda keys texnologiyalaridan foydalanish 168
Mirzaboyev Timur Bisenbay o'g'li

Oliy ta'lim talabalarida ijtimoiy-axloqiy kompetensiyani rivojlantirish: empirik tadqiqot natijalari 171
To'raqulov Akbar Rustam o'g'li

Gerontotexnologiya ijtimoiy-pedagogik innovatsiya sifatida 175
Temirova Muyassar Abdukarim qizi

O'quvchilarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalashda Sharq mutafakkirlarining qarashlaridan foydalanish............180
Raximova Surayyo Otabek qizi

Yoshlarni kasb tanlashda ruhiy tayyorgarlik va shaxsiy qobiliyatlarni baholash 183
Biysenov Temirbek Taumuratovich

Talabalarni ta'limiy qadriyatlar asosida pedagogik faoliyatga tayyorlash tizimini takomillashtirishning ahamiyati............188
Choriyeva Surayyo Choriyevna

Differences Between Computer-Based and Paper-Based Assessment in Inclusive Education 192
Davidova Sayyora Sirojiddin kizi

Raqamli muhit sharoitida ma'naviy-axloqiy tarbiya jarayonining pedagogik modeli va tajriba-sinov natijalari............196
Donayeva Nozimaxon Norbo'tayevna

Intellekt xarita yordamida o'quvchilarda "emotsional intellekt"ni rivojlantirish............201
G'aniyev Abduqahhor Gadoyevich

Maktabgacha va kichik maktab yoshidagi bolalarda o'yin faoliyatining psixologik-pedagogik ahamiyati.....206
Isayeva Mushtariy Alisher qizi

Umumiy o'rta ta'lim muassasalarini innovatsion yondashuv asosida boshqarishning nazariy asoslari 210
Mannanova Nargiza Xaydarovna

Ingliz tilini o'rgatishda ona tilidan keng foydalanishning salbiy va ijobiy jihatlari 215
Masharipova Kumushoy Amin qizi
The Relationship Between Critical Thinking and Reading Comprehension in Primary School Students.....218
Mavlonova Dildora Shukhrat kizi
Tasviriy san'at mashg'ulotlarida zamonaviy metodlardan foydalanish 222
N. K. Musayeva, U. O. Ziyatova
Singapurning ta'lim falsafasi: korporativ madaniyatni ma'naviy-ma'rifiy rivojlanish bilan integratsiyalash ...226
Nishonov Xayrulla Xolmirzaevich
The Anthropocentric Paradigm in Modern Linguistics: Cognitive Linguistics and Linguacultural Studies in The Study of Language, Consciousness, and Culture 230
Rajabova Shaxlo Shodmonovna
Bugungi globallashuv davrida ta'lim tizimini rivojlantirish va uning sifatini oshirishda nostandart yondashuvning ahamiyati 234
Ramazonova Salomat Saidovna
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini kreativ sinflar ishini tashkil etishga tayyorlash 238
Saidova Gulruh Halim qizi
O'zbek oilalarida ota-ona va farzand munosabatlarini tashxis qilishning psixologik xususiyatlari (Farg'ona vodiysi misolida) 242
Turg'unboeva Azizaxon G'ulomovna
Сущность и специфика развития билингвизма у детей дошкольников 246
Истамова Нигора Азимжановна
Zamonaviy rahbarning innovatsion boshqarish texnologiyalaridan foydalanishning afzalliklari 249
Xakimova Dildora Mashrabjonovna
Креативный подход к развитию лингвометодического мышления студентов-филологов 253
Ходжаниязова Айгуль Айтмуратовна
Umumta'lim maktablarida tarbiya darslarini tashkil etish ijtimoiy zarurat sifatida 257
Rashidova Gulnoza G'ulomovna
Pedagogik risklarni boshqarishning nazariy asoslari va globallashuv jarayonidagi ahamiyati 261
Xaydarov Sulaymon Amirqulovich
Xronotop nazariyasiga tahliliy yondoshuvlar va qarashlar...265
Avazov Vahabjon Tolibjon o'g'li
Ko'zi ojiz bolalarning rus tili darslarida nutqiy kompetensiyasini shakllantirishning psixopedagogik asoslari 268
Abduraximov Asror Sultonali o'g'li
Maktabgacha yoshdagi bolalarda kasblar haqida dastlabki tasavvurlarni shakllantirishning psixologik-pedagogik asoslari..271
Adizova Nilufar Quvondiq qizi
Zamonaviy media texnologiyalarini ta'lim jarayoniga qo'llashning zarurati 274
Alimov Asadulla Urokbayevich
Maktabgacha yoshdagi bolaning rivojlanishida ijtimoiy muhitning ta'siri 278
Alimova Umida Jumaboy qizi
Kognitiv yondashuv asosida tibbiyot oliy ta'lim muassasalari talabalari grammatik va diskursiv kompetensiyalarini shakllantirishning nazariy modeli va pedagogik texnologiyasi....................................282
Dadadjanova Feruza Muhammadyusupovna
Shaxsga yo'naltirilgan ta'lim texnologiyalarining rivojlanish tarixi va ommalashuvi....................................286
Hojiyeva Maftuna Ulug'bekovna
Bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarida raqamli resurslardan foydalanish orqali adabiy kompetensiyani rivojlantirish 289
Islomova Xafiza Azamatovna
Ona tili o'qitish metodikasi fanidan mustaqil ta'limni tashkil etish..293
Ismadiyorova Nafisaxon Ibroximjon qizi
Axloqshunoslikning global muammolari va texnikaviy muhitning inson hayotiga ta'siri..............................298
Kozimova Nargiza Istam qizi
Ichki ishlar organlari xodimlarida kasbiy kompetentlikni oshirish va baholash usullarining xalqaro tahlili 303
Mamatqulova Sanobar Ismatillayevna, Eshmurzayev Yigitali Shokirovich, Kadirova Durdonaxon Rustamovna
Tabiiy fanlarda bilingval ta'lim va CLIL yondashuv 309
Mannobxonova Muqaddamxon O'ktamxon qizi

Kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishda pragmatik muammolar va ularning yechimlari 313
Maxmudova Nigoraxon Boyqo'zi qizi

Poshshoxo'ja Ibn Abduvahobxo'janing "Miftoh ul-adl" asaridagi pedagogik qarashlari 317
Muzaffarova Farida Muxtor qizi

Boshlang'ich ta'lim jarayonida matn tushunishni shakllantirishda germenevtik metodlarning nazariy asoslari 321
Nazirova Shaxnoza Odinajon qizi

Axborot iste'moli madaniyatini rivojlantirishda raqamli gigiyena va internet xavfsizligi...............................324
Ramazonov Jahongir Djalolovich

Informatika fanini o'qitishda zamonaviy yondashuvlar 328
Sadinov Otabek Vaxodirovich

Boshlang'ich sinf o'quvchilarining ijtimoiylashuvida musiqa fanining ta'siri..........332
Shahobiddinova Zilola Orif qizi

Madaniy-ijtimoiy va ta'limiy omillarning bolalarning aqliy rivojlanishiga ta'siri 335
Shirinov Otabek Tuvalovich

Tadqiqot metodi vositasida o'quvchilarda tabiiy-ilmiy savodxonlikni rivojlantirish..........338
Suyarov Kusharbay Tashbayevich

Boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining kasbiy kommunikativ kompetensiyasi va nutq madaniyati 342
Saipova Hilola Abduhamitovna

"Ekologik ochiq o'yinlar" 5–7 yoshli bolalar uchun..........346
Tangirov Zoir Xo'jakulovich

Yuqori malakali taekvondochilarni o'ziga xos genetik xususiyatlarini hisobga olgan holda sport seleksiyasi 350
Tursunaliyev Ulug'bek Shavkatjon o'g'li

Musiqa maktabi o'quvchilarida madaniy qadriyatlar va ustoz-shogird an'analarining uzluksiz rivojlanishi ..353
Seytanov Bayrambay

Imom Buxoriyning "Al-Jome' as-sahih" asari talabalarda ma'naviy-axloqiy qadriyatlarni shakllantirish omili sifatida 356
Abduhalimova Nigora

O'quvchilarning nutqiy kompetensiyasini rivojlantirishda AKT vositalaridan foydalanishning metodik asoslari..........359
Abdullayeva Zarnigor Usubjon qizi

Коммуникативная компетентность и культура общения преподавателей начальных классов 364
Арысланбаева Анора Бердаховна

Проблемы методической подготовки учителей в развитие дискурсивной компетенции по РКИ у учащихся уровня B1 средних общеобразовательных школ Узбекистана 366
Набиева Зарнигор Муминжон кизи

"Tarbiya" darslari orqali o'quvchilarda huquqiy savodxonlikni rivojlantirish..........369
Atamuradov Xasan Yuldoshevich

Boshlang'ich sinf o'qituvchilarining inklyuziv ta'limga tayyorgarligi: pedagogik va psixologik asoslari 374
Baxromova Guljamol Dilshodjon qizi

Tajriba metodlari orqali maktab o'quvchilarida tabiat hodisalarini bashorat qilish ko'nikmalarini shakllantirish..........378
Baxtiyor Imanov, Begali Xoliqnazarov

Bo'lajak pedagoglarning tashkillashtiruvchi-boshqaruvchilik kompetentligini shakllantirishning pedagogik-psixologik asoslari..........384
Japparbergenova Indira Bayramovna

Integrativ yondashuv asosida biologiya fanidan olimpiada masalalarini yechish metodikasi......................387
Jumanov Muratbay Arepbaevich, Raxmatov Uchkun Ergashevich

Darslarni tashkil qilishda 4K modelini qo'llash imkoniyatlari..........393
Kadirov Tulkin Baxridinovich

Maktabgacha yoshdagi bolalarga tasviriy faoliyatning noodatiy usullarini o'rgatish metodikasi..................397
Maxmudova Nasiba Nurmuxammetovna

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida funksional savodxonlik tushunchasini ilmiy-pedagogik asoslash masalalari 406
Mirzaliyeva Gulhayo Abdulazizovna

So'rovga asoslangan ta'lim texnologiyasining bosqichlari va qo'llash ko'nikmalarini shakllantirish 410
Orifjonova Iroda Orifjon qizi, Ochilova Mehrubon Suratovna

Dermatovenerologiya fanini casc (Critisize, Analyze, Summarize, Conclude) modeli orqali o'qitish va uning talabalar klinik kompetentligini oshirishdagi o'rni 415
Po'latov Boburbek Ta'lat o'g'li

Sport faoliyatida stress holatini tadqiq etishning nazariy asoslari........419
Ruzmatova Nigina Shotilla qizi

Bo'lajak maktabgacha ta'lim tarbiyachilarini kreativlikni rivojlantirish metodikasini takomillashtirish............422
Uchqunova Adiba Roziq qizi

7-sinf adabiyot darslarida nutqni rivojlantiruvchi o'quv topshiriqlari tahlili........427
Umurova Farangiz Askarboy qizi

O'zbek tilida fe'l birikmalarining pragmatik funksiyalari va ularning ingliz tili bilan qiyosi 430
Xudoynazarova Dildora Shonazar qizi

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida tanqidiy fikrlashni rivojlantirish metodikasi........433
Zayniddinova Mahzuna Baxtiyorovna

Фольклор и время: формирование речевых навыков у детей начальной школы 439
Ниязова Хилола

Xalq o'yinlari – jismoniy va ma'naviy tafakkur omili........443
Turg'unoy Ahmadjonovna Egamberdiyeva, Ergashoy Valijonova Salimjon qizi

Использование проектной деятельности для формирования языковой компетенции 446
Чаршамова Мехрийбан Уразбаевна

DERMATOVENEROLOGIYA FANINI CASC (CRITISIZE, ANALYZE, SUMMARIZE, CONCLUDE) MODELI ORQALI O'QITISH VA UNING TALABALAR KLINIK KOMPETENTLIGINI OSHIRISHDAGI O'RNI

Po'latov Boburbek Ta'lat o'g'li
Andijon davlat tibbiyot instituti
dermatovenerologiya kafedrasi assistenti

Annotatsiya: Mazkur maqolada dermatovenerologiya fanini REQ (Relate–Expand–Question) modeli asosida o'qitishning zamonaviy metodlari va ularning o'ziga xos jihatlari yoritilgan.

Kalit so'zlar: dermatovenerologiya, REQ modeli, klinik kompetentlik, interaktiv ta'lim, tanqidiy fikrlash, faol o'quv ishtiroki.

Abstract: This article highlights modern methods of teaching dermatovenerology based on the REQ (Relate–Expand–Question) model and their specific features.

Key words: dermatovenerology, REQ model, clinical competence, interactive learning, critical thinking, active student participation.

Аннотация: В данной статье раскрываются современные методы преподавания дерматовенерологии на основе модели REQ (Relate–Expand–Question) и их специфические особенности.

Ключевые слова: дерматовенерология, модель REQ, клиническая компетентность, интерактивное обучение, критическое мышление, активное участие студентов.

KIRISH

Bugungi kunda dermatovenerologiya o'qitishda samarali pedagogik texnologiyalarni qo'llash juda muhim ahamiyat kasb etadi. Masalan, innovatsion o'quv metodlari, zamonaviy simulyatsiya platformalari va interaktiv o'qitish usullari yordamida talabalarga klinik kompetentlikni rivojlantirish imkoniyatlari yaratilmoqda. O'qitishda bu kabi yangi pedagogik texnologiyalar talabalarni real klinik vaziyatlarda to'g'ri tashxis qo'yish, davolash rejasini tuzish va bemorlar bilan samarali kommunikatsiya o'rnatish kabi ko'nikmalarni rivojlantirishga yordam beradi. Dermatovenerologiya fanini o'qitish jarayonida nafaqat bilimlarni nazariy o'rganish, balki amaliy ko'nikmalarni rivojlantirishga katta e'tibor qaratiladi. Talabalar o'z bilimlarini klinik sharoitda qo'llashni, tashxisni aniq qo'yishni va bemorlarga to'g'ri davolashni ta'minlashni o'rganadilar. Bu esa, o'z navbatida, dermatovenerologiya bo'yicha malakali mutaxassislarni tayyorlashda muhim omil hisoblanadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

CASC (Criticize, Analyze, Summarize, Conclude) modeli dermatovenerologiya fanini o'qitishda samarali pedagogik yondashuv sifatida talabalarning klinik kompetentligini rivojlantirishda muhim o'rin tutadi. Ushbu model talabalarni o'rganilayotgan dermatologik holatlar bo'yicha chuqur fikrlashga, o'z bilimlarini tahlil qilishga va haqiqiy klinik vaziyatlarda samarali qarorlar qabul qilishga undaydi. Dermatovenerologiya kabi murakkab va nozik sohada talabalarga tanqidiy fikrlash, bilimlarni tizimlashtirish va diagnostik qarorlar qabul qilish ko'nikmalarini rivojlantirish juda muhimdir. CASC modeli bu jarayonlarni amalga oshirishda samarali vosita sifatida xizmat qiladi, chunki u talabalarni har bir dermatologik holatni keng qamrovli va chuqur tahlil qilishga undaydi, bu esa ularning klinik mahoratini oshirishga yordam beradi.

1. **Criticize (Tanqid qilish).** Afzalliklari:

- Kritik fikrlashni rivojlantirish: Talabalar dermatologik holatlarni va davolash usullarini tanqidiy baholashni oʻrganadilar. Tanqid qilish notoʻgʻri tashxislar yoki davolash yondashuvlarini aniqlashga yordam beradi.
- Anomaliyalarni aniqlash: Talabalar kasallik belgilari va simptomlarni tahlil qilarkan, ular tibbiy amaliyotda uchraydigan kamchiliklar yoki notoʻgʻri yondashuvlarni aniqlashga imkoniyat topadilar.
- Darsni toʻliq tushunish: Tanqidiy yondashuv talabalarni har bir holatni va simptomlarni chuqurroq tushunishga undaydi, bu esa dermatologik bilimlarni yanada yaxshilaydi. *Misol:* "Agar sizda dermatologik holatni tanqid qilishni talab etadigan klinik vaziyat boʻlsa, bu holatda qanday xatolar yoki notoʻgʻri tashxislar mavjudligini aniqlang?"

2. Analyze (Tahlil qilish). Afzalliklari:

- Klinik vaziyatlarni chuqur tahlil qilish: Talabalar har bir dermatologik holatni tahlil qilib, kasallikning sabablari, alomatlari va rivojlanishini yaxshiroq tushunadilar. Bu tahlil jarayoni talabalarni real klinik holatlarda analitik fikrlashni rivojlantirishga yordam beradi.
- Differensial tashxislarni baholash: Talabalar bir nechta kasalliklarni tahlil qilib, toʻgʻri tashxisni aniqlashda yordam beruvchi differensial tashxislarni koʻrib chiqadilar.
- Klinik qarorlar qabul qilish: Dermatologiya boʻyicha tahlil jarayoni talabalarni turli diagnostik usullarni baholashga undaydi, bu esa klinik qarorlar qabul qilishda ishonchni oshiradi. *Misol:* "Bir bemorning terisida paydo boʻlgan yara va qichishish belgilarini tahlil qilib, qanday kasalliklarni koʻrib chiqasiz? Har bir holatni alohida tahlil qiling."

3. **Summarize (Yakunlash).** Afzalliklari:

- Bilimlarni tizimlashtirish: Talabalar oʻrgangan materialni qisqacha va aniq shaklda jamlab, ularni tizimlashtirishga oʻrganadilar. Bu dermatovenerologiya boʻyicha koʻplab maʼlumotlarni yaxshiroq eslab qolishga yordam beradi.
- Asosiy maʼlumotlarni ajratish: Talabalar har bir dermatologik holat yoki davolash protokolining eng muhim jihatlarini ajratib, umumlashtirishni oʻrganadilar.
- Yakuniy natijalar: Bu jarayon talabalarni oʻrganganlarini amaliy ishlarida qoʻllashga tayyorlaydi va ularni yengillashtiradi. *Misol:* "Bir bemorda teri ustidagi shishlarni aniqlash holatida eng muhim diagnostik maʼlumotlarni qanday qisqacha jamlashingiz mumkin?"

4. **Conclude (Xulosa qilish).** Afzalliklari:

- Tashxis va davolashni yakunlash: Talabalar oʻz tahlillari va kuzatuvlaridan kelib chiqqan holda toʻgʻri tashxis qoʻyish va davolash usullarini tanlashda xulosa chiqarishni oʻrganadilar.
- Amaliy bilimlarni mustahkamlash: Xulosa qilish talabalar oʻrgangan maʼlumotlarni amaliyotga tadbiq qilishni va yirik klinik qarorlarni qabul qilishni oʻrgatadi.
- Klinik holatlar boʻyicha qarorlar: Bu bosqich talabalarni dermatologik kasalliklar va bemorlarni davolash boʻyicha yakuniy qarorlar qabul qilishga tayyorlaydi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

CASC modelining dermatovenerologiya oʻqitishdagi klinik kompetentlikka taʼsiri:

- Tanqidiy fikrlashni rivojlantirish: CASC modeli talabalarni har bir holatni chuqurroq tahlil qilish va ularning xatoliklarini aniqlashga undaydi, bu esa klinik diagnostika va davolashning samaradorligini oshiradi.
- Klinik qarorlar qabul qilish: talabalar amaliy dermatologiya holatlari boʻyicha oʻz fikrlarini shakllantiradi va yakuniy qarorlar qabul qilishni oʻrganadi, bu esa ularning klinik kompetentligini oshiradi.
- Muammolarga yechim topish: CASC modeli talabalarni muammolarni tahlil qilish va ularga yechimlar topishga undaydi, bu esa klinik jarayonlarda samarali ishlashni rivojlantiradi.
- Klinik bilimni tizimlashtirish: talabalar oʻrgangan bilimlarini tizimli tarzda jamlab, har bir dermatologik holatni tahlil qilish va qaror qabul qilishda oʻzlarini aniqroq his qilishadi.

CASC modeli dermatovenerologiya fanini o'qitishda talabalar klinik kompetentligini oshirishga yordam beradi, chunki u ularni tanqidiy fikrlash, tahlil qilish, xulosa chiqarish va yakuniy qarorlar qabul qilishga o'rgatadi. Bu model talabalarni nafaqat nazariy bilimlar bilan, balki real klinik vaziyatlarda samarali ishlash uchun zarur ko'nikmalar bilan ham ta'minlaydi. Dermatovenerologiya fanini o'qitishda turli ko'nikma va malakalarni shakllantirishning samarali texnologiyalari, yo'llari va usullarini izlash uzoq vaqtdan beri davom etmoqda. Ushbu muammo bugungi kunda davlat ta'lim standartlarining yangi avlodi kontekstida ayniqsa ahamiyatli va dolzarb bo'lib bormoqda. Shu ma'noda, talabalarda dermatovenerologiya fani orqali klinik kompetensiyalarni rivojlantirishning nazariy-metodologik asoslari hamda oliy tibbiy ta'limda yuzaga keltirish xususiyatlari va imkoniyatlarining aniqlanishi tadqiqot vazifalari bilan muvofiqlikda talabalarda klinik kompetensiyalarni rivojlantirish modelini nazariy asoslash va ishlab chiqilishiga turtki berdi.

TAHLIL VA NATIJALAR

CASC (Criticize, Analyze, Summarize, Conclude) modeli ham oliy tibbiy ta'lim jarayoniga tizimli yondashuv bilan muvofiqlikda o'z ichiga maqsadga yo'naltirilgan, ma'naviy tarbiya mazmunini boyituvchi, operasion va baholash natijaga oid bloklarni oladi. Pedagogik jarayondagi sodir bo'ladigan tizimning asosiy tarkibiy qismlari sifatida o'qituvchi dermatovenerologiya fanini o'qitish davomida o'zaro faoliyatdagi maqsad, vazifalar, metodlar, vositalar, shart-sharoitlar, shakllar, shuningdek, bunda erishish mumkin bo'ladigan natijalarni ajratib ko'rsatadi. Yuqoridagilardan kelib chiqib, talabalarda dermatovenerologiya fani orqali klinik kompetensiyalarni rivojlantirishning yangi modeli ishlab chiqildi.

CASC (Criticize, Analyze, Summarize, Conclude) modelining maqsadi – talabalarda klinik kompetensiyalarni rivojlantirish bo'lib, o'z navbatida talabalar uchun zaruriy klinik kompetensiyalar ta'sirida talaba burchi, klinik talablar va sub'ektiv ma'naviy-axloqiy faoliyatning murakkab, nostandart sharoitlarida mustaqil, asoslangan kasbiy faoliyatga doir qarorlarni qabul qila olishiga erishish va ushbu model asosida talabalarda dermatovenerologiya fani orqali klinik kompetensiyalarni rivojlantirish jarayonini yaxlit tizim sifatida belgilashdan iborat. Bundan tashqari, ushbu model talabalarda o'z kasbi qadriyatlariga, an'analariga munosabatni shakllantiradi, ularda klinik kompetensiyalarni rivojlantirishga qaratilgan pedagogik jarayonni tashkil etish uchun shaxsiy faoliyatga yo'naltirilgan yondashuv, shaxsiy va jamiyat maqsadlari uyg'unligini ta'minlaydi. Ushbu modelning texnikasi quyidagilardan iborat: jamoa guruhlarga yoki juftlarga bo'linadi va materialning kichik qismini mustaqil ravishda o'rganadi. Har bir talaba vaqti-vaqti bilan o'qituvchi rolini bajarishga harakat qiladi, masalaning mohiyatini guruhdoshlarga o'z so'zlari bilan tushuntiradi va aksincha.

O'qituvchi esa "qo'shilgan nazorat" deb ataladigan jarayonni amalga oshiradi, o'z navbatida mikroguruh vakillaridan birini tinglaydi, ularni baholaydi, tuzatadi, yordam beradi va boshqaradi. CASC (Criticize, Analyze, Summarize, Conclude) modeli "ustoz-shogird" tamoyiliga asoslanadi, analitik tahlil usulida davom etadi, barcha talabalarni javob berishga, fikrlashga va klinik tahlil qilishga undaydi. Ushbu model dars davomida butun auditoriyani qamrab oladi va quyidagi afzalliklarga ega:

- dermatovenerologiya fani uchun eng qulay modellardan biri;
- har bir talabaga individual yondashishni ta'minlovchi dars;
- turli faoliyat turlarini o'z ichiga olgan dars;
- analitik tahlilni kuchaytiradi;
- talaba uchun qulay bo'lgan dars;
- talabaning bilim faoliyatini rivojlantirishni rag'batlantiradigan dars;
- dars talabalarda ijodiy fikrlashni rivojlantiradi;
- dars fikrlaydigan talaba-ziyolini tarbiyalaydi;
- dars hamkorlik, o'zaro tushunish, quvonch va ishtiyoq muhitini o'z ichiga oladi.

XULOSA

Dermatovenerologiya fanini CASC modeli asosida o'qitish talabalarning nafaqat nazariy bilimlarini, balki mustaqil tanqidiy tahlil, umumlashtirish va xulosa chiqarish kompetensiyalarini ham samarali rivojlantiradi. Modelning har bir bosqichi (Criticize – tanqidiy baholash, Analyze – tahlil qilish, Summarize – asosiy fikrlarni jamlash, Conclude – qaror chiqarish) o'quvchilarning klinik tafakkurini bosqichma-bosqich shakllantirishga xizmat qiladi. CASC modelining joriy etilishi o'quv jarayonida faol ishtirokni kuchaytirib, dermatovenerologik kasalliklarni diagnostika qilish va davolash bo'yicha yuqori malakali mutaxassislarni tayyorlashda muhim vositaga aylanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Abdullayev A.H., To'raeva D.Sh. Tibbiy ta'limda innovatsion pedagogik texnologiyalar. – Toshkent: O'qituvchi, 2019. – 224 b.
2. Tursunova M. Pedagogik foresight: konsepsiyasi va tibbiy ta'limdagi roli. – Toshkent: Ilm Ziyo, 2023. – 188 b.
3. Komilov N. Oliy tibbiy ta'limning umumiy tendensiyalari va qonuniyatlarini rivojlantirishda tibbiyot tarixi fanining o'rni // Namangan davlat universiteti ilmiy axborotnomasi, 2023, №9. – B.770–774.
4. Komilov N. Instructional potential of teaching the history of medicine to international students in higher medical education institutions // Modern Scientific Research International Scientific Journal, 2025, Vol. 4, №1. – P.71–75.
5. Gupta M., Sehgal S., Wadhwa M. Critical thinking in clinical education: Role of CASC learning model. – Int. J. Med. Edu. Res., 2021, Vol. 11, Pp.66–74.
6. Schön D.A. The Reflective Practitioner. – New York: Basic Books, 1983. – 320 p.

13.00.00	Pedagogika fanlari
13.00.01	Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta’limotlar tarixi
13.00.02	Ta’lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo‘yicha)
13.00.03	Maxsus pedagogika
13.00.04	Jismoniy tarbiya va sport mashg‘ulotlari nazariyasi va metodikasi
13.00.05	Kasb-hunar ta’limi nazariyasi va metodikasi
13.00.06	Elektron ta’lim nazariyasi va metodikasi (ta’lim sohalari va bosqichlari bo‘yicha)
13.00.07	Ta’limda menejment
13.00.08	Maktabgacha ta’lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
13.00.09	Ijtimoiy pedagogika
07.00.00	Tarix fanlari
19.00.00	Psixologiya fanlari
01.00.00	Fizika-matematika fanlari
02.00.00	Kimyo fanlari
03.00.00	Biologiya fanlari
09.00.00	Falsafa fanlari
10.00.00	Filologiya fanlari
11.00.00	Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov
Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov
Musahhih: Alibek Zokirov
Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025. №9

© Materiallar koʻchirib bosilganda "Maktabgacha va maktab taʼlimi" jurnali manba sifatida koʻrsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar maʼsul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab taʼlimi" jurnali 26.09.2023-yildan Oʻzbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C–5669363 reyestr raqami tartibi boʻyicha roʻyxatdan oʻtkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.